

Qəzəllər

ƏBÜLQASİM NƏBATİ

Pdfləşdirən: kitablar saytı

<http://www.kitablar.com>

Səhər meyxanə ətrafın gəzirdim məstü bipərvə
Ki, gördüm onda nəgəh bir əcayib surəti-zibə.
Müsəlsəl zülf çiyində, müəssə tövq boynunda,
Firəngi ətles əynində, başında məcəri-həmra.
Mələkmənzər, pəripeykər, süxəngüstər, vəfapərvər,
Büti-məhru, güli-xoşbu, sözü şəkkər, gözü şəhla.
Səmənrüxsar, müşkinmu, şəlayin qaməti-dilcu,
Sərasər fitnəvü cadu, sərapa şurişu qovğa.
Görən saətdə zövqümdən yıxıldım məstü layəqil,
Dağıldı əql başımdan, alışdı atəşi-sevda.
Pərişan oldu əhvalım, tükəndi səbrü aramım,
Giriban çək edib durdum yerimdən valehü şeyda.
Məni görcək bu halətdə o sərvə-baği-dilbəndi,
Gəlib yanımda əyləşdi əlində sağəri-mina.
Kərəm qıldı mənə bir cam, alıb mərdanə nuş etdim,
Durub öpdüm ayağından, dedim: ey saniyi-Leyla!
Əgər görmək dilərsən surəti-Məcnuni-şeydanı,
Uzaq gəzmə, tamaşa qıl, budur ol aşiqi-rüsva!

Şikəstə-xatirü məhzun, sözü aşüftə, digərgun,
Tutub nəqşi-rəhi-Məcnun, gəzər vəhşi kimi səhra.
Nəbati, həmd qıl allahə, min şükrü sənə eylə
Ki, Məcnunun məqamatın sənə ruzi edib mövla.

Nə olmuş, bilmirəm, yarəb, hanı bir bülbüli-şeyda!
Ki, salsın bu gülüstanə genə bir şurişü qovğa.
Tutubdur qəm mətəim aləmi, amma nə hasil kim,
Tapılmaz bir nəfər adəm ki, çalsın bircə pul sövda.
Məni bir muy ilə zəncirə çəkmiş bir pəritələt,
Dəhanı qönçeyi-xəndan, buxaqi lölövü lala.
Biyabani-cünunu ləşkəri-eşqim tutub hər yan,
Bu taci-səltənətdən əl götürürəm bir də mən haşa!
Fəna mülkün tutub, seyr eylərəm, iqlimi-təcridi,
Dəlilim zikri-«əlhafiz», rəfiqim hümməti-mövla.
Nə olsun, bundan artıq lütfi-həqq bir bəndəyə, şamil.
Ənisin şahidi-qüdsi, məqamın sayeyi-Tuba.
Nədən məst eyləməz, bilməm, məni bu badeyi-gülgün
Ki, mədhuş eyləyib çoxdan məni bir gözləri şəhla.
Libasi-fəqrədən bəsdir mənə bu xirqeyi-pəşmin,
Təni-üryanime uymaz mənim bu ətləsü diba.
Edib mülki-Qəradaği mənim bu təbi-sərşarım,
Qəradağ əhlinə bir bağırlı dağlı laleyi-həmra,
Götür bir baş məzarından, dur, ey Məcnuni-biçarə,
Gözün aç, bir tamaşa qıl, budur gör sən deyən Leyla?
Əcəb tutdun, Nəbati, bərəkallah, eşq damanının,
Yeri, gözlə, itirmə bu yolu, çək hay-hu ilqa!

Düşdüm genə meyخانədə xoşənglər içrə,
Gördüm genə bir rəng ilə gülrənglər içrə.
Səd şükr ki, imdad qılıb bəxti-hümayun,
Bir diz yeri tapdım özümə şənglər içrə.
Ey meydən edib tövbə, edən bənglə ülfət,
Divanə kimi düşmə əbəs dənglər içrə.
Nə nəql, hekayətdi, nə əfsanəvü əfsun?
Bu büxlü həsəddir ki, düşüb yengilər içrə.
Ey sahibi-şəmşiri-düdəm, şahi-cahanbəxş,
Ey küştələri püştə qılan cənglər içrə.
Bu mülki-Qəradağdə bımunisü qəmxar,
Fəryadimə yet, qoyma məni nənglər içrə.
Məcnun kimi üryanü dil-azürdəvü məhzun,
Dağdan dağa Gəzgəz gəzərəm sənglər içrə.
Eşq əhli sanıb salik ilə həmsəfər oldum,
Gəzdim bir-iki şamü səhər lənglər içrə.
Bu kuçeyi-eşqin, bilirəm, qayəti yoxdur,
Biçarə Nəbati qalacaq tənglər içrə.

Olu yarəb ki, düşə daməni-canan əlimə,
Düşsə, billah ki, düşər çətri-Süleyman əlimə.
Çalaram daşə külüngü belə şirin-şirin,
Cami-eşqi verə gər Xosrovi-xuban əlimə.
Edərəm daireyi-Misri gühərdən ləbriz,
Düşsə gər ləli-ləbi-Yusif-i-Kənan əlimə.
Tövsəni-təbi-səbaseyri doyunca çaparam,
Tuta bəxtim, gələ bir sahəti-meydan əlimə.
Qoşaram atı ilən atımı dil kəsməkdən,[1]

Əhd qıldım düşə gər rayici-dövrən əlimə.
Saqi, dur, ver mənə bir cürə o qan olmuşdan,
Çarə qıl dərdimə, ver bir tikə dərman əlimə.
Təngə gəldim, dəxi bir pəncə yetirrəm çərxə,
Gələ gər qaimeyi-günbədi-dövrən əlimə.
Ey Züleyxa, mənə çox etmə cəfa tapdağı,
Belə qalmaz, gəli bir guşeyi-zindan əlimə.
Künci-ixfadə əgər rəxti-iqamət salsam,
Verməz əl onda dəxi Rüstəmi-dastan əlimə.
Odumu qurdalama, ey dili kəc əbrani,
Yaxşı rəng çəkdi mənim çaki-giribən əlimə.
Həq bilir kim, edərəm mövci-fəna qərqağı,
Düşsə gər didəyi-tər ləcceyi-ümman əlimə.
Çəkərəm xəncəri-əlmas, özümü öldürürəm,
İgid ölmüş, yola gəl, yaxma mənim qan əlimə.
Gedirəm dadə əlindən sənən, ey düşməni-can,
Düşsə gər barigəhi-şahi-Xorasan əlimə.
Görüm, ey eşq, səni görməyəsen hiç məlal,
Tari bilsin ki, gəlib küfrdə iymən əlimə.
Dəm çəkib, guşədə xamuş oturmum, neylim?
Bixəbər, gör ki, düşüb gövhəri-Quran əlimə.
Rudi-Nilə necə qərq eyləmərəm Fironu
Ki, gəlib möcizəyi-Musiyyi-İmran əlimə.
Hu çəkib, mərqədi-Məcnunə yetirrəm peyğam,
Gələ gər dəmdəməyi-tərifi-biyabən əlimə.
Etmişəm canı nisar etməyə hazır yarə,
Nola birdən gələ bu müjdəyi-fərman əlimə.
Xançobani genə lal oldu, qələm açdı zəbən,
Dur, Nəbatı ki, gəlib mürği-süxəndən əlimə

[İstinad 1: «Yarışda uduzan çaparın atının dilini kəsmək» mənasında.]

Billəm ki, edər axir ol nərgisi-məstanə
Bu aşiqi şeydanı Məcnun kimi divanə.
Yox hacəti gülgünə, ol arizi gülrəngə,
Bir şanə gerek naçar ol zülfi-pərişanə.
Sən görməmişən axir tərsa qızın, ey kafir,
İmanə gəl, ey zahid, tən eyləmə Sənanə.
Hər nə deyəcəksən de, hər... yiyəcəksən, ye!
Bir gün sənə mən çağlam bir zərbəti-xəsmanə.
Dur get, göz önündən it, çox başımı ağrıtmə,
Hər yanə gedirsən get, gəlmə dəxi bu yanə!
Qurbanın olum, saqi, səndən nə təğafüldür,
Mən zahidə tuş gəldim, sən dövr elə məstanə!
Məst olmamışam, billah, bu nəşəni xam etmə,
Tök ver mənə bu meydən bir sağəri-rindanə.
Sən görmə rəva məndən bu suzi-dil əskilsin,
İstərsən əgər qoy, qoy yansın oda pərvanə!
Dur ki, cigərim yandı, məcmər kimi odlandı,
Az qaldı gözüm yaşı versin məni tufanə.
Gər etsə tələb könlün vəsli-ləbi-canani,
Gəl sən də Nəbatitək qoy başını meydanə.

Qülgülə saldım genə nöhfələki-əxzərə,
Etdi mədəd taleim, yetdi əlim sağərə.
Div, bəfəzli-xuda oldu pəridən cüda,
Müjdə apar, ey səba, ol büti-siminbərə.
Şamü səhər, müttəsil, şüglüm olub məşqi-eşq,
Gözlərimi dikmişəm lövhi-rüxi-dilbərə.
Bir yükə kim, dözmədi gavi-fələk, sirrə bax,
Götdü belindən onun, çatdı məni-kafarə.

Tari bilir, odlaram xirqəvü səccadəni,
Saqi, bu qan kasəsin qoyma əlindən yerə.
Qasidi-əhli-niyaz, hüdhüdi-aşiqnəvaz,
Lütf ilə bu naməni bağla o xoş şəhpərə.
Durma, dönüm başına, mən sənə qurban olum,
Hümmət elə, ver səfa şövq ilə balü pərə.
Bircə tamaşa elə dideyi-xunbarimə,
Söyləginən halimi ol məhi-xoşmənzərə.

Əgər qoysan baxam mən bir nəzər ol çeşmi-şəhlayə,
Gözüm çıxsın əgər mən bir də baxsam cami-minayə.
Bir özgə hacətim yoxdur, vəli muştəqi-didarəm,
Nolur bax bir nəzər bu aşiqi-Məcnuni-şeydayə.
Şəbi-yəlda deyib, həsrət çəkib, qan-yaş tökən zahid,
De eşşək, kor deyilsən, baxsan ol zülfi-çəlipayə!
Əgər arıfsən, anlarsan, nə lazım kəşfi-hal etmək,
Məni bir gözləri cadu salıb bu şurü qovğayə.
Sizə məndən əmanət, ey cavanlar, mən ki ta getdim,
Vələkin siz heyifsiz, düşməyin bu qanlı sevdəyə.
Nəbati, çox cəfa çəkdin, muradın olmadı hasil,
Yeri, pirindən al hümmət, yapış damani-mövlayə.

Gətir, saqi, meyi-gülgün, bu bəzmi bir bahar eylə!
O cami-ləlfam ilə bu xamı bir xumar eylə!
İrəm bağın tamaşa eylədim deyri-müğan içrə,
O darül-eyşi sən, yarəb, həmişə laləzar eylə!
Vərə vaxtı deyil, zahid, bu təsbihi qoy əldən bir,
Gətir səccadəni, ver meyföruşə bir qərar eylə!
Ləbi-meyguni-saqi, sağər ilə həlqeyi-rindan,

Bu cəmin içrə, yarəb, sən mənə bir meygüsar eylə.
Qüruri-ruzə xüşk etmiş səni, zahid, nə qafilsən,
Bu təzvürü riyadən keç, xudadan bircə ar eylə.
Bəhəmdillah, gözün var, kor deyilsən, cənnət istərsən,
Qədəm qoy bir xərabətə səhərdən, bir nahar eylə.
Nəbati, aşiqəm mən rindlər bəzmindəki halə,
Bəli, billah, bu qövmün itlərinə can nisar eylə.

Sərməst yığıldım genə meyخانələr içrə,
Oldum genə rüsva neçə fərzanələr içrə.
Yaxdım oda səccadəvü dəstərü ridanı,
Bir ad elədim mən dəxi pərvanələr içrə.
Ey şuxi-pəritələtü, ey sərv-i-güləndam,
Gəzmə, səni tarı, belə biganələr içrə.
Ol nərgisi-məstin nə füsunkardi, xudaya,
Saldı mənə Məcnun kimi divanələr içrə.
Gəl ver mənə bir cam də, ey saqi-yi-gülfam,
Ta məst yazım bu sözü əfsanələr içrə.
Billah, bu büt-i-lalərüxün yoxdu nəziri,
Baxdım neçə min surətə bütخانələr içrə.
Ol gənci-xəfidən bir əsər bilmədim axır
Canım çürüdü heç yərə viranələr içrə.
Ey kövsər üçün ah çəkən zahidi-əbləh,
Meyخانədə gəl gör onu peymanələr içrə.
Qəvvas kimi qutə vurub bəhrə Nəbati,
Ol gövhəri istər tapa dürdanələr içrə.

Düşə bir də nəzərim mehri-rüxi-canənə,
Kafirəm, meyl eləsəm sərvü gülü reyhanə.

Bu nə sözdür ki, mənim eşqimi tərkləmişən,
Allah, allah, sözə bax, seyr elə bir böhtanə!
Tövbə qıl, təriyə bax, bir də çevirmə üzünü,
Baxma düşmən sözünə, lən elə bir şeytanə.
Hanı zahid ki, gələ bir görə tərsə qızını,
Özünü zəbt eliyə, tənə vura Sənanə.
İstəmə, ətləsü diba geyəsən qamətinə,
Məst tavus kimi çətr urasan hər yanə.
Belinə tirmə sarıb, ucların əfşan edəsən,
Açılıb gül kimi, minnət qoyasan hər canə.
Nəzərinde düzülə, səf çəkə xüddamü kəniz,
Sən özün təxtə çıxıb əyləşəsən xaqanə.
Eşq odun, doğru imiş, gizləmək olmaz, billah,
Alışıb öz-özünə, düşdü sözüm dastanə.
Yazığım gəldi, Nəbatı, sənə, yandı ürəyim,
Heyfən, çox da dəxi gəzmə belə divanə.

Xədəngi-tiri-müjganın əsər qılmış dilü canə,
Şikənci-türreyi-zülfün salıbdır rəxnə imanə.
Dilim yansın, nəçün aşiq dedim oldum sənə, ey gül,
Məni sən beylə yaxdın atəşi-ənduhü hirmanə.
Budur pərvərdigarə daimən ərz etdiyim hacət,
Görüm didarımı, qurban edim bu canı cananə.
Xəbər tut, vermişəm məşşatəyə yüz rüşbəti-batin,
Məbada əlləri dəysin o zülfü-əmbərəfşanə.
Məni pamal edər muri-xəyalın mari-zəxmitək,
Yəqin etdim ki, düşməndir məhəbbət növi-insanə.
Damağəfsürdəyəm, saqi, gətir bir sağəri-ləbriz
Ki, inşad əyləsin təbim bu şeri məstü məstanə.
Xumaraludəyəm, vermə mənə dürdi-təhi-xümdən,

O meydən ver mənə kim, döndərir muri Süleymanə.
Yaman göz görməməkdən ötrü tök bir cürə torpağə,
Əgərçi vermərəm bir qətrəsin yüz ləli-rümmanə.
Kərəm qıl, küfri-zülfündən mənə bir dəm xilas eylə,
O zalim döndəribdir qəlbimi bir kafiristanə.
Xəta etdim, rəhi-eşqində kafər olmağım yeydir,
Təəhhüd eylədim kim, yandırım bir xirqə rəhbanə.
Gözün qurbanıyam, saqi, müsəlsəl gəz bu dövrani
Ki, düşsün bu sədadən həlqeyi-zəncirə divanə,
Əgər bu ruzigar əhli xəbərdar olsa da məndən,
Yəqinimdir ki, min yol şükr edərlər küfri-Sənanə.
Əgər aləm ümumən düşmən olsa, qılca bakim yox,
Mənəm bu xirqeyi-pəşmin, mənəm bu künci-viranə.
Xuda şahiddi, səndən dönmərəm ta canda canım var,
Nisari-xaki-rahındı, əgər baş getsə fərmanə.
Əgər məqdur ola vəslin mənə ruzi-qiyamətdə,
Gözüm çıxsın əgər baxsam behiştü hurü qılmanə!
Hücumi-ləşkəri-eşqin təvana qoymayıb məndə,
Vəli yüz zəf ilə gətdim səməndi-fikri-cövlanə.
Götür üzdən niqabın, ta görünsün şəmi-rüxsarın,
Yolunda nəqdi-can versin Nəbati mərd-mərdanə.

Baxma şümşada, gözüm, sərv-i-xuraman gəz-gəz,
Dərmə hər qönçəni, bir qönçeyi-xəndan gəz-gəz.
Hardadır abi-bəqa, çeşmeyi-zəməm nəçidir,
Kövsərin adın eşit, badeyi-reyhan gəz-gəz.
Alma firuzəni, yaqutü zəbərcəddən keç,
Dürri-nasüftə nədir, ləli-Bədəxşan gəz-gəz.
Almanam bir pula mən bir qutu mirvaridi,
Səni tari, təkə cum, gövhəri-rəxşan gəz-gəz.

Hər gözəl tiri-nəzər nəsb edə bilməz yayə,
Aşiq öldürməyə bir gözləri qan-qan gəz-gəz.
Nə bilir nazü nəzakət nədi hər göyçək olan,
Hüsnü xoş, xülqü gözəl, bir ləbi-xəndan gəz-gəz.
Getdi Şirinü Züleyxa, ələ gəlməz Leyli,
İndi bu əsrdə kim, afəti dövrən gəz-gəz.
Mümkün olmaz bu vəcahətdə gözəl dünyadə
Rübi-məskuni dolan, aləmi hər yan gəz-gəz.
Tapmasan dəxi Nəbati kimi əfsanə deyən,
Əlinə şəm götür, gün kimi yan-yan, gəz-gəz.

Eşq camından içən kimsənə huşyar olmaz,
Nə bu dünyadə, qiyamətdə də bidar olmaz.
Qorxu bilməz, eləməz şahü gədədən pərvə,
Məst-məstanə gəzər, kağəzü tumar olmaz.
Buteyi-hicrdə bülbül kimi əfğanə gəlir,
Qeysi-biçarə kimi vəslə xəridar olmaz.
Tərk edər ləzzəti-dünyanı, keçər canından,
Sikkəni dağ qılar, talibi-dinar olmaz,
Göstərər mehrü vəfa yarinə, gördükcə cəfa,
Zilləti fəxr bilər, zərrəcə bizar olmaz.
Alış şəm kimi, odlaş pərvanə kimi,
Can verər yarə, Nəbati kimi, biar olmaz.

Nədən ol büti-pəriveş dəxi bir bu yanə gəlməz,
Məgər ol xərabə evdən usanıb cəzanə gəlməz?
Nə qılım, edim nə çarə o nigari-nazəninə,
Boyanıb cahan sözündən, özü bir əyanə gəlməz.
Başına dönüm, dolanım, o boyun bəlasın alım,

Niyə türki-çeşmi-məstin oxu bu nişanə gəlməz?
Döşənib əbir zülfün nə xub al yanağın üzrə,
Niyə bəs o qarğı saçın uzanıb dabanə gəlməz?
Ləbi-ləli-ruhbəxşin gələ gər tərəhhüm üstə,
Dirilir bu xəstə, billah, demə kim, bu canə gəlməz.
Demə çox gözəldi Leyla, nəçidir uzun Züleyxa,
Belə dilbəri-füsunkar dəxi bu cahənə gəlməz.
Mən onun qadasın allam, mən onun fədası ollam,
O nədir ki, yoxdu sanı, o bu sözdü, sanə gəlməz.
Desə gündə əlli min yol bu sözü əgər zəbanım,
Genə der ki, bir də söylə, yorulub əmanə gəlməz.
Məni çox da mən qılma bu fəğanü hay-hudən,
Od içində bəs üzərlik nə qılar, fəğanə gəlməz?
Çağırın Hüseyinbalanı, oxusun bu xoş kəlamı,
Ələ bir də dəxi, billah, belə xoş zəmanə gəlməz.
Sənə dərdi-hicri yeksər edərim hekayət, amma,
Qələm əldə sız-sızıldar ki, bu söz bəyanə gəlməz!
Hanı bəs, görən nə oldu, məni dərdü qəm tükətdi,
Niyə gəlmədi, yubandı, nə edib bəhanə, gəlməz?
Basar it hayana getdi, hanı fışqırıq sədası,
Nə gəlibdi Xançobanə ki, bu qış Muğanə gəlməz?
Bu sözü bəyənməsin qoy o rəqibi-nəhsü məşum,
Belə ləlü dürri-məknun, elə çal qabanə gəlməz.
Gücinən deyil, əzizim, bu şəhab-i-eşqdir, eşq
Ki, o bərqi-nəxli-iyməni hər odunyığanə gəlməz.
Qələmi şikəstə qəddə sözü rəşki-dürri-nab et,
Ələ dəxi bir də, billah, belə xoş fəsanə gəlməz.
Keçər ərşi-kibriyadən təfi-bərqi-ahi-aşiq,
Alışar, yanar və lakin gözə bir zəbanə gəlməz.
Səri-kuyi-yarə getmiş genə qan üçün Nəbati,
O bəlalı aşiq indi batıb al qanə, gəlməz.

Olmadı mümkün edim halımı canənə ərz,
Mur nə qism eyləsin şahı-Süleymanə ərz.
Tab ola gər aşiqə yar üzün görməyə,
Şəmə edər hər gecə dərdini pərvanə ərz.
Surəti-divartək olmasa gər lalü məhv,
Dərdin edər yarına aşiqi-divanə ərz.
Badi-səba, fəslı-gül gülşənə etsən xuram,
Halı-pərişanım et sünbülü reyhanə ərz.
Şəşəeyi-arizin aldı gözümdən şüa,
Qoymadı halım edim ol məhi-tabanə ərz.
Çahı-məzəllətdə bənd Bijən olub müstəmənd,
Halın onun kim edə Rüstəmi-dastanə ərz?
Gərdişi-çərxi-fələk olmasa kamımca gər,
Dərdi-dilim eylərəm şahı-Xorasanə ərz.
Mətləi-şəmsi-züha, məzhəri-nuri-hüda,
Fəxri-dili-Mürtəza, mənbəi-ürfanə ərz,
Səhmi-şəbi-tardən olma, Nəbatı, məxuf,
Dadı-dilin etgilən sureyi-İmranə ərz.

Nisbət sənə, ey şux, Züleyxa ola bilməz,
Bu işvədə, bu qəmzədə Leyla ola bilməz.
Ahuyi--Xütən səndən alıb tərzi-nıgahı,
Gülbərgi-ləbin tək güli-həmra ola bilməz.
Etmən gözünü nərgisi-şəhlayə bərabər,
Zülfı-siyəhin tək şəbi-yəlda ola bilməz.
Can nəqdinə bir busə kərəm qıl, səni tari,
Dəxi demə «əl çək» ki, bu sevda ola bilməz.
Məndən sənə icz eyləmək olsun gecə-gündüz,

Səndən mənə hey naz ki, haşa ola bilməz.
Bəs ki, məni görcək mənə vəhşi kimi baxdın,
İndi dəxi Məcnun mənə həmta ola bilməz.
Çox eşqə düşən aşiqi-biçarəni gördüm,
Heç biri Nəbati kimi şeyda ola bilməz.

Səcdəyi-həqq oldu çün zümreyi-insanə fərz,
Səcdəyi-insan olub cümleyi-imkanə fərz.
Münşiyi-əmri-qəza hər kimə yazmış bir iş,
Oldu məni-acizə xidməti-cananə fərz.
Yoxdu dəva aşiqə düxtəri-rəzdən suvay,
Olmuş əzəldən mənə sağərü peymanə fərz.
Sanma ola hər dili qabili-ləlü gühər,
Gövhəri-şəhbar olub əfsəri-sultanə fərz.
Hər kimə düşməz edə mədhi-şəhi-lafəta,
Vəsfi-gülüstan olub bülbüli-xoşxanə fərz.
Vamiqi-şeyda gərək ta bilə Əzra nədir,
Tövfi-büt etmək olub rahibü rəhbanə fərz.
Olsa Nəbati əgər həmdəmi-ənfasi-sübh,
Vəsfi olur bigüman mürği-Süleymanə fərz.

Ol zaman mən edərəm zövq ilə bu candan həzz
Ki, yetib vəslə, edəm söhbəti-canandan həzz.
Görçək o novgülü, könlüm güli-xəndanə dönər,
Necə kim, bülbül edər tərifi-gülüstandan həzz,
Mürği-dil məskəni ol zülfi-çəlipa olanı,
Qəm yeməz dəxi, edər hali-pərişandan həzz.
Qoyma xali qala könlüm qəmi-eşqindən kim,
Adətimdir, edirəm mən dili-suzandan həzz.

Lütf qıl, sinəmi qıl bir hədəfi-tiri-cəfa,
Könlüm istər edə bir navəki-müjgandan həzz.
Ver səfa könlümə, tök seyli-sirişkim gözdən,
Mən həmişə edərəm bu düri-qəltandan həzz.
Qəm yükün çəkməyə Məcnun kimi sərməst gərək
Ki, edər qönçə kimi çaki-giribandan həzz.
Təng olur ruyi-zəmin rəzm günü namərdə,
Mərd edər şir kimi ərseyi-meydandan həzz.
Ol güli-tazə niqabın, nolar, üzdən götürə,
Yetə pərvanəyə ta şəmi-şəbistandan həzz.
Görsəm ol qaməti-mövzunu, itirrəm özümü,
Böylə kim, qumru edər sərv-i-xuramandan həzz.
Dəxi bundan belə çox eyləməyəm meyli-vüsəl,
Eylərəm mən də Nəbati kimi hicrandan həzz.

Dərdi-dilim eylərəm dərgəhi-sultanə ərz,
Gər düşə fürsət edim halimi cananə ərz.
Məclisi-Cəməşidə kim yol verə hər müflisi,
Zərrə nə qism eyləsin mehri-dirəxşanə ərz.
Çarə olur dərdimə ol büti- bimehrdən,
Eyliyə bilsin əgər mur Süleymanə ərz.
Mən də əyan eylərəm yarə nihan sirrimi,
Şəmə əgər eyləsə dərdimi pərvanə ərz.
Fəsl-i-bahar oldu, bəs bülbüli-şeyda hanı?
Dərdü qəmin eyləsin qönçeyi-xəndanə ərz.
Faş edə bilməm əgər dərdimi sultanimə,
Yoxdu qəmim kim edər saqi-yü peymanə ərz.
Ləli-ləbin həsrəti çıxmasa candan əgər,
Bil ki, Nəbati edər qadiri-mənnanə ərz.

Tutdum genə xoş həngilə meyخانəni, meyخانəni,
Saqi, amandır, durma, ver peymanəni, peymanəni!
Cami-büluri al ələ, sal çərxi-dunə vəlvələ,
Təyyarü pərkar etginən divanəni, divanəni.
Gəldi bahari-canfəza, ey rindi-məstü mübtəla,
Məstanə dəsti qıl kərəm şükranəni, şükranəni.
Mütrib həzin avaz ilə, dəmsaz olub bu saz ilə,
Türkanə bidar eyləmə həmxanəni, həmxanəni.
Saqi, nədir bu mül belə, bu cəmi-məstə bir belə,
Çək, daşı, tök bu məclisə xümxanəni, xümxanəni.
Bu bəzmi-xasi-ünsdür, aramgahi-qüdsdür,
Aç qapını, sal yazıya biganəni, biganəni.
Ta aşiyani-mürği-dil olmuş o zülfi-ənbərin,
Bayqu kimi məskən tutub viranəni, viranəni.
Saqi, çirağı rövşən et, bu bəzmi rəşki-gülşən et,
Gərm eylə rəqsi-halətə pərvanəni, pərvanəni.
Ey hüdhüdi-xoşbalü pər, üşşaqə sənsən naməbər,
Yad eylədi könlüm genə cananəni, cananəni.
Ey bülbüli-şirinzəban, vey tutiyyi-xoşdasitan,
Etdin müqabil şəkkərə əfsanəni, əfsanəni.
Mən dustü düşmən bilmənəm, şeyxü brəhmən bilmənəm,
Tərcih vermən Kəbədən bütخانəni, bütخانəni.
Bilməm gülü xar hansıdır, ya məstü huşyar hansıdır,
Divanədən fərq etmənəm fərzanəni, fərzanəni.
Sərrafə ver car eyləsin, şahı xəbərdar eyləsin,
Alsın məgər bu gövhəri-yekdanəni, yekdanəni.
Məscidləri ver zahidə, qoy xanəqahı[1] abidə,
Gəl, sən, Nəbati, məskən et meyخانəni, meyخانəni.

[İstinad 1: Dərviş mənzili]

Çox dolandım kim, görüm ol çeşmi-cadulər kimi,
Görmədim, seyr eylədim dünyanı hindulər kimi.
Bəxti-nasazım məni ta etdi kuyindən cüda,--
Dadü fəryad eylərəm çöllərdə bubbulər kimi.
Gənc məxfi olduğun ta bilmişəm zülfündədir,
Olmuşam viranələr sultanı bayqulər kimi.
Sənsiz, ey məhtələtü şəkkərləbü huri-liqa,
Təlx olub abi-nəbat ağzımda ağulər kimi.
Möhnəti-hicrində ömrüm başə gəldi, ey sənəm,
Heyf kim, qol salmadım boynuna keysulər kimi.
Baisi-icadi-ələm ta ki, bildim eşq imiş,
Zikri «hu-hu» eylərəm hər ləhzə yahulər kimi.
Ta məgər versin Nəbatı buyi-zülfündən xəbər,
Hər tərəf cövlan edər səhradə ahulər kimi.

Ah ki, gördüm genə bir büti-məhpeykəri,
Mu-kəmərü qönçələb, gülrüxü şuxmənzəri.
Bir sənəmi-şuxü şəng, sim-bərü lalərəng,
Zülfı-siyahın görən narə yaxar ənbəri.
Nafeyi-ahuyi-Çin səndədir, ey nazənin,
Badi-səbatək əbəs etmə məni sərsəri.
Getdi əlimdən, inan, saqi, amandır, aman,
Bağrımı qan eyləmə, ver mənə ol sağəri!
Heykəli-candır bu söz hirzi-Yəmani kimi,
Sanma ki, əfsanədir, hifz elə bu gövhəri.
Könlümün ayinəsi jəngi-qəm almış genə,
Dur, səni tari, gətir, nüsxeyi-İsgəndəri.
Pərdə üzündən əgər salsa mənim dilbərim,
Tərk qılar bütperəst bütkeđeyi-Azəri.

Cami-meyi-eşqdən daim olur binəsib,
Olmaya ta aşiqin məşqi rüxi-dilbəri.
Mat qalır müttəsil badiyeyi-tihdə,
Olmaya ta salikin Xizr kimi rəhbəri.
Kağəzi-zərkəş gətir, ver mənə zərrin qələm,
Ta ki, mən inşa qılım eşqdə bu məhzəri.
Çünki tamam eylədim mən bu tərəbxanəni,
Hazır edin siz o dəm Maniyi-surətgəri.
Onda mənim şəklimi, surəti-dildarımı
Nəqş edə bu səfhədə, şad edə bu kafəri.
Getdi Nəbati özü, qaldı sözü yadigar,
Aşiq olanlar gəzər, axtarı bu dəftəri.

Böylə cəllad olmaz ol məstanə cadulər kimi,
İçmək istər aşiqin qanın şirin sulər kimi.
Gəbrü tərsani deyirlər bimürüvvət xəlq əra,
Həq bilir, insafsız olmaz bu məhrulər kimi.
Razi-pünhanım mənim bu əşki-qəmmaz etdi faş,
Ondan ötrü bəs gözümdən düşdü bədgulər kimi.
Sineyi-suzanımı ta tutdu eşqin aşıyan,
Yandı canım hər zaman məcmərdə xoşbulər kimi.
Ta olubdur xatirim, ey gül, xəyalın məskəni,
Düşmüşəm bir dərdə kim, incəlmişəm mulər kimi.
Gər soruşsan halimi, lütf ilə, ey namehriban,
Nalə çəkməkdir işim hicrində qarğulər kimi.
Sən ki, yandırdın məni, gördüm, Nəbati, aqibət
Başını meydan ara düşmüş qəzəlgulər kimi.

Oldu könlüm genə bir zülfi-çəlipa dəlisi,

Düşdü zəncirə, nə xoş yerdə bu sevda dəlisi.
Urü üryan, başaçıq üz çevirib səhrayə,
Qoydu Məcnunu yarı yolda bu səhra dəlisi.
Aşiqi-suxtədir, bülbüli-şeyda ki, deyil
Ki, olubdur deyəsən bir güli-həmra dəlisi.
«Rəbbi ərni»--deyənin zikri dönüb Musayə,
Dəşti-İyməndə olub nuri-təcəlla dəlisi.
Çoxları məst qılıb saqiye-meyxaneyi-eşq,
Görmədi kimsə mənimtək belə rüsva dəlisi.
Demə Fərhad ilə Məcnun dəlidir, bir bəri bax,
Biri Şirin dəlisidir, biri Leyla dəlisi.
Künci-vəhdətdə təbah oldu əziz ömrüm, heyf!
Olmadı yar mənə bir büti-ziba dəlisi.
Xoşlayıbdır görəsən hansı məzaristanı,
Deyin ol zahidə, ey bir kökə həlva dəlisi.
Gül ayağında səhər vaxtı yıxılmışdım məst,
Biri səsləndi ki, ey bu güli-rəna dəlisi!
Bir ayıl, gör ki, Nəbatı necə övrədlər,
Nə yatıbsan belə, ey bir gözü şəhla dəlisi?

Aman-aman məni bir zülfi-yar yandırdı!
Görün məni necə bu zəhrmar yandırdı!
Çəkib haray, qılıb nalə eylərəm fəryad,
Nə gözlüsüz[1], məni bir gülüzar yandırdı!
Qılıb kəbab məni, çəkdi şişə hər saət,
Töküb gözüm yaşını, zar-zar yandırdı.
Necə deyim ki, məni yandırıb nə qayətdə,
Məcus alusu kimi tökdü xar yandırdı.
O cadu göz, sənə qurban, məni bu halə salıb,
Sənə güman ki, məni ruzigar yandırdı?

Xəzan olanda, deyirlər şəcər tökər bərgin,
Qəzanı gör ki, məni novbahar yandırdı.
Nə cami-vəsl içib, nə güli-murad dərib,
Əbəs-əbəs məni rənci-xumar yandırdı.
Nəbati, etmə şikayət ki, od tutub yandım,
O binəvanı da çox aşikar yandırdı.

[İstinad 1: Nə gözləyirsiniz?]

Gəldi bir şux genə yanıma göyçək-göyçək,.
Vurdu bir tiği-cəfa canıma göyçək-göyçək.
Lalə rüxsarın edib xuni-dilimdən gülğun,
Boyadı əllərini qanıma göyçək-göyçək.
Parə-parə cigərim şişə çəkib etdi kəbab,
Dikdi göz didəyi-giryanıma göyçək-göyçək..
Heyf kim, olmadı bu aşiqə bir canı yanan,
Deyə bir dərdimi cananıma göyçək-göyçək.
Pənah allaha--deyib, qəhrü qəzəbdən yuma göz,
Edə bir ərzimi sultanıma göyçək-göyçək.
Ta ki, pərvanə kimi şövq ilə bu canı fəda
Edim ol şəmi-şəbistanıma göyçək-göyçək.
Olu, yarəb, görəsən bir gecə ol valiyi-Misir
Gələ bu külbeyi-əhzanıma göyçək-göyçək?
Var ümidim ki, qələm əhli, cavan oğlanlar
Yazalar bu sözü divanıma göyçək-göyçək,
Qəm yeməz dəxi Nəbati kimi, ol şahi-cahan
Basa bir möhrünü fərmanıma göyçək-göyçək.

Ey gözüm, yatma dəxi, gəl dəxi bidar ol-ol,
Xabi-qəflətdən oyan, bir gecə hüşyar ol-ol.

Bu qədər qönçə kimi pərdədə qaldın bəsdir,
Bir zaman həm açılib şahidi-bazar ol-ol.
Başla zülmət yolunu, abi-həyatı axtar,
Yola düş, baxma dalı, get, yeri, rəhvar ol-ol,
«Ləntərani» bir əcəb sözdü, əgər aşiqsən,
Mənə bax, Turə yükür, talibi-didar ol-ol.[1]
Sal əsanı yerə, nələyni ayağından at,
Yetəsən ta ki, təcəllayə səbükbar ol-ol.
Tutasan ta ki, Məsiha kimi göylərdə məqam,
Həqqi tut, xəlqi unut, zibi-səri-dar ol-ol.
Əlli ildə bu qədər məscidə getdin gəldin,
Oğlun ölsün, nə yatıbsan, dəxi bizar ol-ol.
Şəkkü səhvi götü, vəsvasi çıxart könlündən,
Qabili-məğfirəti-qadiri qəffar ol-ol.
Qıl tamaşa, muğü muğzadəvü tərsalərə bax,
Məstü mədhuş qalıb, surəti-divar ol-ol.
Həqqi tapmaqdı əgər mətləbin, ey bir belə zad,
Daxili-həlqeyi-rindani-qədəhıxar ol-ol.
Bu qədər guşeyi-mehrabə sığındın bəsdir,
Bir də meyxanəyə gəl, faizi-ənvar ol-ol.
Eşqi, aşiqliyi mən eyləmə, zahid, billah,
Əqlini başına yığ, aşiqi-bir yar ol-ol.
Dövrə gəldikcə qədəh, sən dəxi bir cam al iç,
«Püf» de imanə, bəli sən dəxi xummar ol-ol.
Mənzilim küp dibi, amma ki, verən yoxdu mənə,
Ey Nəbati, bu əcəb halə xəbərdar ol-ol.

[İstinad1: Musa peyğəmbər allaha «mənə görün» deyəndə, guya allah demişdir: «Ləntərani, ya Musa», yəni: mənə görə bilməzsən, ey Musa. Nəbati demək istəyir ki, «ləntərani» sözüne baxma; allahı görmək fikrin varsa, Tur dağına yüyür, onu görmək fikrindən əl çəkmə.]

Düşəli eşqə xarü zar oldum,
Şəm tək dudi-ahə yar oldum.
Yandırır xirqəni, ridanı tamam,
Şeyx Sənanə nəngü ar oldum.
Dedilər adıma xərabati,
Xəlqə bir küfri-aşikar oldum.
Təngə gətirdi məni mələmətlər,
Sakini-dəştü kuhsar oldum.
Dərdi-hicranə tapmadım çarə,
Künci-vəhdətdə bərqərar oldum.
Eylədim malü dövləti bir pust,
Nə əcəb şahı-tacidar oldum!
Çün Nəbati unutdu dünyanı,
Mən də bu xəlqdən kənar oldum.

Görəsən mən niyə, yarəb, belə nalan oldum?
Qələt etdim ki, sənə valehü heyran oldum!
Oda yaxdın məni-biçarəni pərvanə kimi,
Acığın gəldi məgər aşiqi-insan oldum?
Sudü sərmayəmi məcmu əlimdən aldın,
Niyə kim, zahid olub məscidə dərbən oldum.
Şeyx Sənan kimi boynuma saldım zünnar,
İndi gəl, gör ki, kəlisələrə rəhbən oldum.
Etdim ol dilbəri-tərsayə bu gün bir səcdə,
İndi bildim ki, yəqin mən də müsəlman oldum.
Lilləhülhəmd ki, mən küfrdə bildim iman,
Gəldim imanə nə hasil ki, pəşiman oldum.
Gəl, Nəbati, dolanım başına, bəh-bəh, nə gözəl!
Cən verib yarə, vəfa rahinə qurban oldum.

Məstü sərxoş bir büti-hərrafı gözlər gözlərim,
Əbrə beldə, bir qəba zərbafı gözlər gözlərim.
Xatirim istər ola sirr-«ənəlhəq» məzhəri,
Kəlle-yi-dar üzrə bir culağı gözlər gözlərim.[1]
Dürdnuşəm, rindlərtək kasəsin içmək işim,
İndi amma şişədən bir safı gözlər gözlərim.
Küfri-zülfün şərhini yazmaqda aciz qalmışam,
Üqdeyi-müşküldü, bir kəşşafı gözlər gözlərim.
Rah müşkül, rəhnüma yox, Xızr qaib, mən qərrib,
Rəhmi çox bir sahibi-əltafı gözlər gözlərim.
Bikəsü bimar düşmənlər kəsib ətrafımı,
Bir şəhi-xunxar, bir səyyafı gözlər gözlərim.
Ruzü şəb dəryayi-cərfi-fikrə qəvvas olmuşam,
Axtarıb bir gövhəri-şəffafı gözlər gözlərim.
Afitabi-arizin min yoldan artıq görmüşəm,
Mədəni-müşki-Xütən bir nafı gözlər gözlərim.
Tökmüşəm meydana dürrü, gövhəri təll etmişəm,
Bir əcəb sahibnəzər sərrafı gözlər gözlərim.
Lohəşəllah, mərdi-əbləh, aşiqi-şeydayə bax,
Müştəri yanımda mən, ətrafı gözlər gözlərim.
Vurmuşam anbarə arpa-buğdanı bihəddü həsr,
Bir sələmxor, bir də bir əllafı gözlər gözlərim.
Yüz yük əbrişəm çuvalı pənbə bardanı kimi,
Tökmüşəm bazarə, bir şərbafı gözlər gözlərim.
Qabili-zilli-hüma etməm səri-üryanımı,
Həmdəmi-viranə bir xəttafı gözlər gözlərim.
Baği-cənnətdir yerin, zahid, xoşa əhvalına!
Mən ki, əhli-duzəxəm, ərafı gözlər gözlərim.
Bəndeyi-piri-muğanəm, mənzilim deyri-muğan,
Bir bərəhmən sufiyi-səvvafı gözlər gözlərim.
Gümrəhi-tihi zəlaləm, qərqi-bəhri-məsiyət

Bir müsərrif arifi-ərrafı gözlər gözlərim.
Gəlmişəm mülki-ədəmdən şəhri-imkan seyrinə,
3adi-rahim kəmdi, bir zəyyafı gözlər gözlərim.
Gah Nəbati adına, gah Xançobani söyləyən,
Bir-Koroğlu vəz, bir kəzzafı gözlər gözlərim.

[İstinad 1: Mənsur Həllaca işarə edilir. Mənsur «ənəlhəq» (haqq mənəm, allah mənəm) deyə, dinə qarşı mübarizə aparmışdı. Beytdəki «culaf» sözü əlyazmasında «həllac» getmişdir. Şərin qafiyələri «fi» ilə qurtardığı üçün biz onu «culaf» ilə əvəz etdik. «Culaf» və «həllac» eyni mənəli olub «pambıqatan»--toxucu deməkdir.]

Yol busub, bir dilbəri-əyyarı gözlər gözlərim,
Şux kaman, bir gözləri xunxarı gözlər gözlərim,
Bir büti-siminbədən, bir dilbəri-şirinsüxən,
Bir füsunkar mahi-xoşgüftarı gözlər gözlərim.
Bir mələkmənzər, vəfagüstər, nigari-nazənin,
Bir müəttər zülf, bir əttarı gözlər gözlərim.
Xatiri-məhzunimi şad eyləsin qəmdən, məgər,
Bir şəkərləb, yari-gülrüxsarı gözlər gözlərim.
Haşəlillah, tövbəkərəm, mən hara, məscid hara?
Rindi-məstəm, xaneyi-xummarı gözlər gözlərim.
Ta məgər təsxir edəm ol şuxi bir cadu ilən,
Axtarıb bir nafeyi-Tatarı gözlər gözlərim.
Çahi-Babil, məskəni-Harutü Marut hardadır?
Zülməti-hicranda bir səhharı gözlər gözlərim.
Vəslə çatmaz hiç aşiq, ta ki, candan keçməsin,
Tutmuşam can əldə, bir dildarı gözlər gözlərim.
Salmışam bəhri-fənədə ləngəri-səbrü səbat,
Müttəsil bir gövhəri-şəhvarı gözlər gözlərim.
Könlümün ayinəsi zəngi-küdurət bağlamış,

Guşeyi-vəhdətdə bir gülzarı gözlər gözlərim.
Hər gecə bidar oturmaq vəchi ondadır müdam,
Əşki-xunin, ahi-atəşbarı gözlər gözlərim.
Qarət eylər ömrü hər bidərdə dərdi söyləmək,
Qəm yükün açmağə bir qəmxarı gözlər gözlərim,
Hayi-huyi-xəlq bizar eylədi candan məni.
Aşiqi-divanətək dağları gözlər gözlərim.
Dürdnuşi-hafizəm, rindanə mənə söyləyəm,
Üştibində badeyi-Xulları gözlər gözlərim.
Bağrımı qan eylədi bu guşeyi-təngi-qəfəs,
Bülbüli-şeyda kimi bağları gözlər gözlərim.
Hər nə etdim mürği-bəxti ram edəm, ram olmadı,
«Hu» çəkib, bir şəhpəri-şunqarı gözlər gözlərim.
Məstü mədhuş eyləyib çoxdan məni bir xirqəpuş,
Göz dikib, bir sağəri-sərşarı gözlər gözlərim.
Bir şahənşahi-büləndəxtər, xidivi-bəhrü bər,
Bir qəzənfərhamlə, bir sərdarı gözlər gözlərim.
Müxtəsər, yeydir, Nəbati, bir sözü çox çeynəmə,
Söylə bir yol heydəri-kərrarı gözlər gözlərim.
Bir könül kim, ola daim rüxi-canan ilə cəm,
Olmaz ol bir də dəxi tərfi-gülüstan ilə cəm.
Məni meydən, sizi tari ki, əgər mən edəsiz
Ki, mənim könlüm olur Cəm kimi bu qan ilə cəm.
Dağıt, əfşan elə ol türreyi-ənbərşikəni,
Ta ki, olsun könül o zülfi-pərişan ilə cəm.
Bir könül kim, ola bir qönçələbin məftunu,
Olumu bir də məgər badeyi-reyhan ilə cəm?
Künci-vəhdətdə könül şəminə oldum qane,
Şəmi-dil olmaz imiş şəmi-şəbistan ilə cəm.
Bülbüli-təbi-xəzandidə kimi gülşəndə,
Könlümü eyləmişəm təbi-qəzəlxan ilə cəm.

Kilki-neydən tökərəm kağəzə şəhdi-şəkəri,
Dürri-nəzmi edərəm gövhəri-qəltan ilə cəm.
Dağılan xəstə könül şişəsinin parələrin
Rizə-rizə elərəm səbheyi-sübhan ilə cəm.
Yusifi-Misr kimi tənəyi-ixvani-həsud,
Etdilər xatirimi möhnəti-zindan ilə cəm.
Səbrnən həll olu hər üqdeyi-müşkül, billah,
Ləzzəti-vəsl olur zəhməti-hicran ilə cəm.
Yarı tut, qeyri unut sən də, gözüm, Məcnuntək,
Mümkün olmaz ola bir can iki canan ilə cəm.
Tuşeyi-rahi-fəna etməyə hər xarü xəsin,
Edərəm badiyeyi-eşqdə müjgan ilə cəm.
Hardasan, harda qalıbsan genə, ey şuri-cünun,
Ah, oldum, genə bu əqli-girancan ilə cəm.
Çarə qıl dərdimə, saqi, mənə bir cam, aman!
Olsa, könlüm olacaq dideyi-giryan ilə cəm.
Mərhəbə, dilbəri-tənnaz nə xub etdi, görün,
Köksümün yarəsini navəki-peykan ilə cəm.
Ey könül, eylə dəxi zöhdü riyadən pəhriz,
Gəl, Nəbati kimi ol, həlqeyi-rindan ilə cəm.
Nə müddətdir məni-biçarə, yarəb, yarsız qaldım,
Pozuldu rəvnəqim, dağıldı ev, pərgarsız qaldım.
Kimə izhar edim dərdim, hanı bir məhrəmi-əsrar?
Qənim çox, qəmküsarım yox, əcəb qəmxarsız qaldım!
Diriğa, bilmədim qədrin mən ol yari-vəfadarın!
Əcayib səxtcanəm, yarsız mən arsız qaldım?!
Qəmi-hicranə yandırdın məni, ey çərxi-dun, bəsdır!
Rəhim isminə allahın deyim iqrarsız qaldım.
Nəbati, tövbə qıl, imanə gəl, əfsanə danışma,
Nola bir yol desən kim, ya Əli, mən yarsız qaldım.

Bəs ki, bu üzdəniraqlar ilə yoldaş oldum,
Şərbəti-qənd ikən şireyi-xaşxaş oldum.
O mələkmənzərə aşüftəvü heyran olanı
Səgi-şəbgərd kimi-dideyi-xəffaş oldum.
Əhriməntək neçə yol eşq büsatın yığdım,
Genə fərmani-Süleyman ilə fərraş oldum.
İstədim ta ki, olam ləli-ləbin sərrafı,
Eşq biçizi olub qızlara beşdaş oldum.
Canü dil verdi Nəbati sənə, dəxi nəyi var?
Demə, billah ki, əcəb aşiqi-qəllaş oldum.

Dikmişəm göz rahə, bir cəlladı gözlər gözlərim,
Damə düşmüş seydtək səyyadı gözlər gözlərim.
Yoxsa dersiz zahidəm mən, olmuşam məscidnişin,
Ol sənəmdən ötrü bu bərbadı gözlər gözlərim.
Bisütun dağın gedib gəzmək deyil mənzurumuz,
Nəqşi-Şirintək haman Fərhadı gözlər gözlərim,
Ta edib əksi-cəmalın sinəmi lövhi-xəyal,
Şeşdəri-heyretdə bir nərradı gözlər gözlərim.
Bərqi-eşqin atəşi-suzanə yaxmış bağırmı,
Yaş tökəndə Dəcleyi-Bəğdadı gözlər gözlərim.
Məktəbi-eşq içrə ta etsin məni kamiləyar,
Olmuşam pabəstə, bir ustadı gözlər gözlərim.
Qoymayım ta ondan özgə kimsə bu viranədə,
Ruzü şəb bir xatiri naşadı gözlər gözlərim.
Pərtövi-mehri-rüxündən ta ki, bilsin bir nişan,
Hər tərəf seyran edib, hər zadı gözlər gözlərim.
Cümleyi-Quran-kitabı eyləməkdən əlvərəq,
Özgə mətləb yox, həmin bir adı gözlər gözlərim.
Yaxşı sözlər çox demişlər gərçi aşıqlər, vəli,

Hamıdan yey mən bu xoş əfradı gözlər gözlərim.
Məhmili-Leyli, Nəbati, oldu gözdən napədid,
Mən nə Məcnunəm ki, bu övtadı gözlər gözlərim.

O günəşarizə heyran olanı zar olubam,
Əqlü huşum dağılıb, surəti-divar olubam.
Eşqi-bibak elədi pərdeyi-namusumu çak,
Zikri bəd, adı yaman, xalq üzünə xar olubam.
Məni görcək, deyəsən, cin eşidib «bismillah»,
Zahidin pis gözüne bir çalıcı mar olubam.
Ta bilim bəlkə, məgər, ol sənəmin məvasın,
Gah meyxanəyə, gah məscidə səyyar olubam.
Sən get öz karına, ey zahidi-bədkiş ki, mən
Talibi-cami-Cəmə badeyi-gülnar olubam.
Büləcəb dərdə məni salmış o yağı gözlü,
Gah divanəvü, gəh məstü, gəh huşyar olubam.
Saqi, gəl canımı al, ver mənə bir cam, aman!
Yanmışam, təşneyi-bir sağəri-sərşar olubam.
Ta Nəbati olub ol novgülə aşiq, billah,
Mən də həmnaleyi bir bülbülü-gülzar olubam.

Canə od vurdum özüm, pərvanələrdən küsmüşəm,
Ta ki, Məcnun olmuşam, divanələrdən küsmüşəm.
Bir qələt sözdür ki, derlər, gənc olur viranədə,
Gənc yox, viranə çox, viranələrdən küsmüşəm.
Hasilim oldu təhəzzübdən nədamət tuşəsi,
İndi ol baş ağrıdan əfsanələrdən küsmüşəm.
Mən eşitdim ol gülün meyxanələrdir mənzili,
Əsli gördüm yox, gəlib meyxanələrdən küsmüşəm.

**Xanimanımdan məni saldı Nəbati dərbədər,
Əqlə bax, Məcnun kimi biganələrdən küsmüşəm!**

**Kimdir o silsileyi-eşqə giriftar olsun,
Ta ki, keyfiyyəti-Məcnuna xəbərdar olsun?
Cənnətin hurü qüsuru sənin olsun, zahid,
Vərsəqi söyləmə, qoy dust mənə yar olsun.**

**Pərü balinə dəyən aşiqi-biçarələrin,
Görüm evdən eşiyyə çıxmaq ona ar olsun!**

**O pəriçöhrə ki, daim məni bimar istər,
Tarıdan istəmişəm bir də o bimar olsun.**

**Nə duadır elədin yarə, Nəbati, bir utan,
Rəsmdir aşiq olan gözdə gerek xar olsun.**

**Sənsən genə bu Turi-dili nuri-nar edən,
Sənsən genə bu Xançobanı məsti-yar edən.
Sənsən genə bu qönçələrə rəngü bu verən,
Sənsən genə bu gülşəni rəşki-bahar edən.
Sənsən genə bu canimə müjgan oxun atan,
Sənsən genə bu könlüm evin tarü mar edən.**

**Sənsən genə bu acizi divanə eyləyən,
Sənsən genə məni el-ulusdan kənar edən.**

**Sənsən genə bu sineyi-suzanə od salan,
Sənsən genə məni güdazə qoyub dağıdar edən.**

**Sənsən genə o nakəs ilə hamqərin olan,
Sənsən genə bu bikəsi giryanü zar edən.
Sənsən genə rəqib ilə həmdüş olub duran,
Sənsən genə bu canimi məcruhü xar edən,
Sənsən genə niqab tutub, gizlənib keçən,
Sənsən mənə bu bir nəzəri zəhrimar edən.**

Çoxlar sənə firib verib aşiqəm deyir,

Olmaz sənə Nəbati kimi can nisar edən.

**Genə aşufteyi-bir nərgisi-şəhlayəm mən,
Ondan ötrü belə aludeyi-səhbayəm mən.
Olmuşam bir sənəmi-lalərxün müştəqi,
Bu səbəbdən dəlitək badiyəpeymayəm mən.
Etdiyim şamü səhər naləvü zarın səbəbi,
Budu kim, bəsteyi-bir zülfü çəlipayəm mən.
Demə kim, neyçün olubsan belə bimarü zəif,
Aşiqi-qəmzeyi-bir şuxü dılarayəm mən.
Nə deyirsən genə, ey cahili-əfsürdəməcaz,
Küllü-aləm bili ki, talibi-minayəm mən.
Olmuşam Xızrsifət pərdeyi-ixfadə nihan,
Genə bu aləm ara gün kimi peydayəm mən.
Çox da göstərmə mənə böylə zərin kisəsinə,
Bu toru özgəyə qur, bəççeyi-Ənqayəm mən.
Məndə var bəhr kimi dürrü gühər ənbarı,
Yoxsa bimayə sanırsan məni, dəryayəm mən,
Etmişəm suzənimi rışteyi-Məryəmdən dur.
Minmişəm tövsəni-gərdunə, Məsihayəm mən.
Möcizati-həmə peyğəmbər olub məndə əyan,
Bilmək olmaz məni, bir sirri-hüveydayəm mən.
İstəsən kim, biləsən kimdi bu inşanı qılan,
Gəzgəzəm, qanıçici duxtəri-tərsayəm mən.
Hələ gör bəsdə, Nəbati, nə «ənəlhəq»dir bu?
Dəxi bir yol deginən vahidü yektayəm mən.**

**Ey qələndər, məni öldürdü bu əfyon, əfyon,
Səni tari, mənə ver bir belə məcun, məcun.**

Nəşəsi yoxdu bu bəngin mənə, allah, allah,
Bizi, mələun elədi gör necə məğbun, məğbun!
Söylə Fərhadə ki, gəldi genə Şirin, Şirin,
Səvimə yetdi genə seyheyi-Gülgün, Gülgün.
Qaldı köksümdə bütün bu acı alma, alma,
Dur gətir qaçla[1] yeyək bir-iki qavun, qavun,
Tazədən gəldi genə başıma sevda-jevda,
Xaneyi-əqli genə eylədi varun, varun.
Şükr lillah ki, dolandı genə dövrən-dövrən,
Oldu kamımca genə gərdişi-gərdun, gərdun.
Məstü məstanə gəzər bəzmdə saqi, saqi,
Beytüləhzanım olub məclisi-Harun, Harun.
Ev yıxan, ver mənə bir sağəri-ravəq, ravəq,
Eylə bir cam ilə bu müflisi Qarun, Qarun.
Allah, allah, bu qədü qamətə əhsən, əhsən!
Güli-həmradı bu, ya çöhreyi-gülgün, gülgün.
Nə deyim, gözdü bu, ya nərgisi-şəhla, şəhla?
Qoy görüm qönçədi bu, ya ləbi-meykun, meykun?
Qaşların qövsi-qüzeh, navəki-müjgan, vəh, vəh!
Xali-səbzindir edən Adəmi əfsun, əfsun.
Həlqeyi-ləldi, ya sibi-zənəx, ya çəhi-çəh,
Dürri-dəndandı bu, ya löləi-məknun, məknun,
Türreyi-zülfünə əl vurma, xətabdır, hey-hey!
Həlqeyi-damdır, ey aşiqi-Məcnun, Məcnun.
Bağrımı xari-sitəm eylədi rövzən, rövzən,
Sinəmi atəşi-qəm eylədi kanun, kanun.
Rəhm qıl halıma, ey dilbəri-tərsa, tərsa,
Boşla zəncirimi bir, ey büti-mövzun, mövzun.
Müttəsil şamü səba yekkəvü tənha, tənha,
Künci-vəhdətdə qalıb xatiri-məhzun, məhzun.
Yoxdu bir kimsə ilə ülfətü rəbtim, rəbtim,

Söylərəm pərdədə gizlin belə məzmun, məzmun,
Çox da axtarma Nəbatini, keç ondan, keç, keç!
Dini yox, məzhəbi yox, gəbrdi məlun, məlun!

[İstinad1: Qaçla, dilimlə.]

Cumdum genə qəvvastək dəryayə mən, dəryayə mən,
Qıldım nəzər bir lölövü-lalayə mən, lalayə mən.
Sən sanma mən bu bəhrdə hər inci, mirvari gəzim,
Göz dikmişəm bir gövhəri-valayə mən, valayə mən.
Getdim biyaban gəştinə, vurdum təcəlla dəştinə,
Etdim tamaşa Turdə Musayə mən, Musayə mən.
Çıxdım bu ərşin üstünə, baxdım büləndü pəstinə,
Pəs onda nəgəh uğradım İsayə mən, İsayə mən.
Saldım təmami-aləmi gözdən, untdum Adəmi,
Verdim könül bir vahidi-yektayə mən, yektayə mən.
Gəzdim səmavati tamam, hər mənzilə etdim xuram,
Qıldım güzər həm cənnəti-əlayə mən, əlayə mən.
Etdim tamaşa güllərin, həm rəngbərəng bülüllərin,
Saldım nəzər həm mənzəri-hurayə mən, hurayə mən.
Getdi sərimdən əqlü huş, bir guşədə otdum xəmuş,
Düşdüm əcayib məntəri-ixfayə mən, ixfayə mən.
Nə yatmış idim, nə oyaq, nə atlı idim, nə yayaq,
Bir vaxt gördüm gəlmişəm dünyayə mən, dünyayə mən.
Leyli deyib çəkdim aman, qan-yaş töküb etdim fəğan,
Düşdüm genə Məcnun kimi səhrayə mən, səhrayə mən.
Fani olubdur bu bədən, dur tap, Nəbati, bir kəfən,
Bu canı qurban eylədim Leylayə mənə, Leylayə mən.

Ta ki, oldum aşına ol rindi-sufirəngə mən,

Badə verdim əqlimi, düşdüm xəyali-bəngə mən.
Tutmuyum vəhşi kimi səhrada məskən, neyləyim?
Aşiqəm bir dilbəri-əyyarü şuxü şəngə mən.
Bundan öncə hər cəfa qıldın -- təhəmmül eylədim,
İndi rəhm et, gəlmişəm hicran əlindən tənə mən.
Rəhm qıl insafə gəl, ahım şərərindən saqın,
Tutiyatək nərm olur, salsam nəfəs, gər, şəngə mən.
Satmışam mən bağı-rizvani, Nəbati, bir cövə,
Bu cahan mülkün sərəsər almanam bir dənə mən.

Görüm, ey şux, səni xürrəmə xəndan olasan,
Qönçə gültək açılıb, zibi-gülüstan olasan.
Geyəsən əyninə hər həftədə bir dəst libas,
Bərq urub aləmə bir mehri-dirəxşan olasan.
Tirmə başında, ayağında firəngi başmaq,
Sona kəklik kimi hər yanə xuraman olasan.
Vəsmə qaşında, gözün sürmədə, zülfün üzdə,
Hər tərəfdən tökülə sünbülü reyhan olasan.
Olmaya şəngü qəşənglikdə də bir tay sənə,
Hamı dilbərlərə sən sərvəri-xuban olasan.
Nə qədər var isə ömrün gəzəsən məstanə,
Bu cahan bağına bir sərvə-xuraman olasan.
Həq-taala səni, ey gül, eləsin bir də cavan,
Genə ondördcə yaşında məhi-taban olasan.
Üz gətirsin sənə dövlət belə dərya-dərya!
Hər nə dövlətli ola, sən olara xan olasan.
Qonşuya getməyəsən hacət üçün bir zadə,
Sən oları gətirib qapına, sultan olasan.
Gənci-Qarun kimi sən cəm edəsən simü zəri,
Sahibi-məmləkəti Xosrovü xaqan olasan.

Bir dua qıldı Nəbati, onu mövlayə burax,
Ta onun sineyi-suzanına dərman olasan.

Möhrüm əlimdə var şəhi-sahib-bəratdən,
Bax bir nəzər ki, şad ola könlüm həyatdən.
Mövla yolunda tutiyə şəkkər əsirgəmə,
Allam əgər gətirməli olsan Heratdən.
Kəşkülümü nəbatilə doldur ki, ta deyim,
Boş olmasın məzaqü dəmağın nəbatdən.
Tanrı sənə nəsib eləsin abi-kövsəri,
O bir sudur ki, ölməz içən ol qənatdən.
Məcnuni-binəvanı ayaq üstə saxlama,
Bu şəhi-eşqbazı xilas eylə matdən.
Ta ölməyincə, fikr edəsən, əl çəkim, gedim,
Tari bilir ki, yoxdu hərasım məmatdən.
Aləm bilir ki, məl yeyirəm müttəssil nəbat,
Əl çəkmişəm o sən yeyən abü nəbatdən.
İmanü küfrdən dəxi, mən olmuşam bəri,
Mən keçmişəm pərəstişi-Latü Mənatdən.
Məcnun deyillə adıma, amma Nəbatiyəm,
Daim işimdi, kam alıram mən nəbatdən.

Sinəmi çak qılan çaki-giribanındır,
Bağrımı parə qılan xəncəri-müjganındır.
Çeşmi-məstindi məni kuhi-biyabanə salan,
Dağ edən cismimi ol qəmzeyi-fəttanındır.
Dərdi-hicranə dəva yoxdu, məgər badeyi-nab
İç bu qan olmuşu kim, yaxşıca dərmanındır!
Çarə yox, aşıqi-zarın dönə bilməz səndən,

Kəsəsən başın əgər qoç kimi qurbanındır.
Saqiya, gəldi genə işrəti-əyyami-bahar.
Meyi-gülgunu gətir dövrə ki, dövranıdır.
Dürdi-safi nə bilir ləli-ləbin sərməsti,
Dur gətir kim, içərəm, meylin əgər qanıdır.
İstəməz əyninə Məcnun geyə gülrəng qəba,
Qoy desinlər ki, sənin aşiqi-üryanındır.
Zahidin başına kül, talib olub rizvanə,
Gün bu gün, tari bilir, deyrdə rəhbanıdır.
Verdiyim ismi-əzimi məni-divanəyə ver,
Lənəti qoy adıma, fərz elə şeytanındır.
Bir üzük ki, ola hökmündə onun cümlə cahan,
Taxginən div əlinə, söylə Süleymanındır.
Gəl, Nəbati, bir utan, küfr deməkdən bir usan,
Bihəya, şərm elə, bu küfr məgər canandır?

Mənim bu natəvan könlüm genə fəsli-bahar istər,
Həmişə bülbüli-şeyda kimi bir mürğzar istər.
Gəhi bir gül ayağında düşüb məstanə xab etmək,
Gəhi saqi ayağında şərabi-xoşgüvar istər.
Edib sünbüllərin dəstə, tamaşa eyləyib sərvə,
Gəzib seyr etməyə hərdəm kənari-cuybar istər.
Əlində sağəri-badə çəkib qümri kimi nalə,
Yanında bir büti-ziba, pərivəş, gülüzar istər.
Özü gül, kakili sünbül, dəhanı qönçeyi-tazə,
Mələkmənzər, qəmərtələt, siyəh çeşmin xumar istər.
Nə təqsir etmişəm, bilməm, neçün ol Xosrovi-xuban,
Məni-bicarəni daim pərişan-ruzigar istər?
Xəcalətdən görüm qurtarmasın hərgiz bu aləmdə
Ki, hər kim aşiqi bir xəstə tək xəlq içrə zar istər!

Məlamətdən başı ayrılmasın, daim məlul olsun,
Məni əmsalü əqran içrə hər kim şərmsar istər!
Nəbatı, bilmirəm, yarəb, nə halət hasil etmiş kim,
Özün bu əhli-dünyadən həmişə bərkənar istər?!

Mənim bu təbi-Məcnunim genə bəzmi-şərab istər,
Əlimdə sağəri-zərrin, gözüüm məxmuri-xab istər.
Rəfiqim bir бүti-ziba, ənisim sağəri-səhba,
Əsasi-eyş pabərca, könül çəngü rübab istər.
Gəhi mütrib nəvasından fərəh bulsun dili-zarım,
Gəhi saqi əyağından ləbim şəhdi-müzab istər.
Bahar olcaq, müsəlmanlar, mənim bu gərdişi-könlüm
Özün meyxanə küncündə yıxıb məstü xərab istər.
Sənəmlər səcdəsi qılmaq Nəbatı pişəsi olmuş,
Özün бүtlər ayağında təkəllüfsüz türab istər.

Meydə nə lütf, ey pəri, nəşə odur ki, səndə var,
Abi-həyat ləzzəti ləblərini əməndə var.
Etmə nəzarə sünbülə, sal yerə müşkü ənberi,
Tabü təravət istəsən, zülfi-şikən-şikəndə var!
Qönçə nədir ki, mən onu nisbət edim dəhanına,
Əhməri-gül-üzün kimi lalə nə, hər çəməndə var.
Qəddini sərvə oxşadan əhməqi gör, kəmalə bax,
Sərvdə böylə xoş yeriş, ya belə işvə, xəndə var?
Qəm yemə çox da, ey cünun, yoxdu nəziri dilbərin,
Bu deyilən nişanələr, hamısı Gəzgəzində var.
Qılma nəzər zümür-rüdə, qədri nədir zəbərcədin,
İnci, sədəf dişin kimi ləl nə hər dəhəndə var!
Hansı gülün şəbahətin etmək olur cəmalına?

Harda bu tövr ab-rəng, susənü nəstərəndə var?
Navəki-çeşmi-məstini etmə driğ bəndədən,
Şuri-şərabı-eşqə bax, naləni gör ki, məndə var!
Sən mənə ruhi-tazəsən, göydə Məsihi neylərəm?
Billah, onun Kəraməti sən kimi gülbəndəndə var!
Çox da uduzma əqlini, qənd deyil, şəkər deyil,
Mən deyirəm ki, ol gülün, halına bax, özündə var!
Aşiq olan dözər məgər mən bu sözü desəm ona
Kim, nə əcəb nəzakəti ol sənəmin çəmində[1] var.
Kim nə bilir ki, Azəri saldı nə halə eşq odu,
Olsa xəbər bu qissədən, eşq oduna düşəndə var!
Eşq sözün nə anlasın çöldə gəzən o lənglər,
Yüz min əcib güftku bu özünü biləndə var.
Məndə hanı o eşq kim, bülbülü xarə yalvarım,
Təşneyi-zövqi-ətri-gül seyrə çıxıb dərəndə var!
Badi-şimal, saqiya, getdi bu dəm bəhardən,
Dur ki, səfa bu fəslə məst oluban düşəndə var.
Alma qulağa vaizin pəndini, etmə ictinab,
Qüvvəti-ruhü cismü can mütribi-xoşsuxəndə var.
Çareyi-dərdü qəm bu dəm gərdişi-cami-meydədir,
Sən biləsən nə ləzzəti bir neçə cam içəndə var!
Çəkdi sözün nəhayəti bir yerə kim, yetişməz əl,
Hanı dilim deyim, bu mey cami-Əbülhəsəndə var.
Gövhəri-taci-«inəma», sərvə-riyazi-«hələta»,
Xətmi-rəsul Əhmədin göydə yolun kəsən də var.
Rəzm günündə düşmənin həddi nədir davam edə,
Heybəti-şəkli-əjdəha tiği-düsər dəmində var.
Sanma Nəbati hər kəsə üz tutub, iltica edə,
Tari bilir ki, gözləri bircə onun gözündə var.

[İstinad1: Çəm-xəmində--nazında]

Eylə məstəm bilməzəm kim, mey nədir, mina nədir!
Gül nədir, bülbül nədir, sünbül nədir, səhra nədir!
Od tutub canım sərasər yandı, amma bilmədim,
Dil nədir, dilbər nədir, başımda bu sevda nədir!
Bilmədim ömrümdə heç bir küfrü iman hansıdır,
Əhmədi-Məhmud kimdir, Musiyü İsa nədir!
Şahbazi-övci-vəhdət, vahidü həyyü qədim,
Xaliqi-ərzü səma ol fərdü bihəmta nədir!
Sədri-eyvani-cəlalet, şəmi-bəzmi-kainat,
Afitabi-ərşi-izzət «lafəta illa» nədir!
Türrəhatı qoy kənarə, rəqsə gəl divanəvar,
Gəl, xərabat içrə gör bu şurişü qovğa nədir!
Dürdi-safi gözləmək vaxtı deyil, saqi, aman!
Şişə ver, peymanə ver, sağər nədir, səhba nədir!
Dur, gözün qurbanıyam, məstanə gəl, rindanə ver,
Çox demə Cəmşiddən, İsgəndərü Dara nədir!
Lövhəşəllah, kimdi bilməm, eşq divanın yazan,
Aşiqü məşuq kimdir, Vamiqü Əzra nədir!
Şahidi-xəlvətnişinim etdi rüxsarın əyan,
Aşiqi-divanə, gəl gör zahirü ixfa nədir!
Yetdi ömrün axirə, sən bir, Nəbatı, bilmədin,
Kimdi bu gözdən baxan, ya dildə bu guya nədir?

Nə şahü nə gədayəm, nə yesir, başımda halət var,
Nə qəmlə aşınayəm, nə fəna bəzmimdə rahat var.
Könül, amma məhəbbət bəhrinə min göz səfər vardı,
Bilir təbi-vücludimdə səri-eşqə məhəbbət var.
Əgər Şirin üçün dağ dəldi derlər isə Fərhadə,
Vəli, hər gündə min dağdələr Fərhadə nisbət var.

**Nəbati mey içər, məhbub sevər derlərsə, gerçəkdir,
Kəmal əhli gözəl sevməkdə bir başqa həlavət var.**

**Bilsəm əgər xoş gəlir ol güli-xəndanə rəqs,
Tari bilir, eylərəm mən necə məstanə rəqs.
Həddi nədir mütribin rast qıla qəddini,
Orda ki, istər edə aşiqi-divanə rəqs.
Pərdə üzündən əgər salsa mənim dilbərim,
Ariz olur ərşdə mehri-dirəxşanə rəqs.
Kimdi bu şirinsüxən bülbüli-xoşdastan,
Zümzüməsindən düşüb səhni-gülüstanə rəqs.
Ol büti-mövzun əgər, əzmi-gülüstan edə,
Nəxli-qədidən düşər, sərv-i-xuramanə rəqs.
Nami-xuda, mərhəbə, arizi-tabanə bax,
Şəşəəsindən düşüb şəmi-şəbistanə rəqs.
Harda qalıbdır genə saqi-yi-gülpirəhən,
Ta sala bir cam ilə həlqeyi-rindanə rəqs.
Gərm elə həngaməni, gəl genə bir gərdisə,
Ta eləsin dəmbədəm sağərü peymanə rəqs.
Hümməti-piri-müğan hər kimə yar oldu, ol
Düşdü xərabat ara, eylədi mərdanə rəqs.
Saqi, bu əldən əgər versə şərab, et yəqin,
Məst olu, meydən edər aqilü fərzanə rəqs.
Sövti-neyü naydən, aləm olub pürsəda,
Naleyi-dəfdən gəlib mütribi-xoşxanə rəqs.
Tələti-Leyli əyan oldu genə dağdən,
Qülqülü-Məcnun verib şiri-biyabanə rəqs.
Dağyaran oğlan hanı, noldu o Fərhadi-div,
Tişə səsindən düşə günbədi-gərdanə rəqs.
Etsə Nəbati əgər şövq ilə bir cürə nuş,**

Şurü nəvadan salar ərseyi-dövrənə rəqs.

**Ta ki, bünyad eylərəm rüxsari-canandan hədis,
Eylə bil kim, eylərəm gülzari-rizvandan hədis.
Tutduğu işdən pəşiman oldu, çəkdi ahi-sərd,
Eylədim çün Xizrə ta ol ləli-xəndandan hədis.
Ey sirişki-laləgun, amadə ol, gəl kim, edər
Xameyi-müşkinrəqəm zülfi-pərişandan hədis.
Durma, ey peyki-səba, üşşaqı ehzar et tamam,
Ta edəm mən dərdi-eşqə zövqi-dərmandan hədis.
Qoy qədəm meydani-eşqə cəhd qıl, mərdanə var,
Başını ortaya sal, et kuyi-çovkandan hədis.
«Ürvətül-vüsqa» ki, derlər tari-zülfi-yar imiş,[1]
Tut bu möhkəm riştəni, et gənci-pünhandan hədis.
Qafil olma naley-i-şəbgirü ahi-sübhdən,
Vasil ol dildarə, az et şami-hicrandan hədis.
Mən ki meydən küsmüşəm, əfv eylesin saqi məni,
Küfrdir gər bir də etsəm rahi-reyhandan hədis.
Cummuşam dəryayi-eşqə qütəvər qəvvastək,
Çəkmişəm dəm, eylərəm bir dürri-qəltandan hədis.
Pərtövi-ənvari-hüsnün görsə zahid, həqq bilir,
Tərk edər firdövsi, etməz hürü qılmandan hədis.
Nöqtəyi-xalın xəyalı lal edibdir nitqimi,
Kim nə təqdir ilə qılsın cövhəri-candan hədis.
Eşq bazarında ancaq hüsni-köftar istərəm,
Təbi-gövhərbarım eylər mahi-Kənandan hədis.
Bəs ki, xugər olmuşam məhrulərin göftarinə,
Ləhzə-ləhzə eylərəm xurşidi-rəxşandan hədis.
Bir pəripeykər nigarın vəsfini şərh eylərəm,
Etmənəm mən özgülərtək xanü sultandan hədis.**

**Ey dəbiri-nüktəpərvər, tutiyi-şirinzəban,
Dəmbədəm «hu-hu» çəkib, et Sədri-dövrəndən hədis.
Hadiyi-rahi-həqiqət, mürşüdi-sahibnəzər,
Nöqteyi-pərgari-ələm, bəhri-üfəndən hədis.
Xosrovü Şirinü Fərhadi Nizamidən soruş,
Kim, Nəbati daim eylər, şahi-mərdəndən hədis.**

**[İstinad 1: «Ürvətül-vüsqa» Quranın «Bəqərə» surəsində ayədir. «Möhkəm
dayanacaq, möhkəm ip» deməkdir.]**

**Mənə dilbər o könül mülkünə sultanım bəs,
Dinü dil verməyə ol qarəti-imanım bəs.
Aşiqi-sadiq üçün məhzəri-şahid nə gərək,
Mənə isbati-cünun bu səri-üryanım bəs?
Nə işim vardı mənim seyri-gülüstanə gedim,
Seyri-gülşən mənə bu xəlvəti-viranım bəs?
Neylərəm sirrimi hər nakəsə izhar eləyim,
Mənə qəmi-yar, rəfiqim dili-suzanım bəs?
Huri-cənnət ola, mən istəmərəm yar özümə,
Mənə yar olsa əgər ol güli-xəndanım bəs.
Çox da tərif eləmə bağı-behişti, zahid,
Ki, onun kuyi mənim rövzeyi-rizvanım bəs?
Bülbülü tutiyü qumru sənə ərzani ol,
Ey Nəbati, mənə bu təbi-süxəndanım bəs?**

**Vəh, nə göyçək yazılıb səfheyi-rüxsarə bu xət!
Görsə, billah, gətirər kafəri iqrarə bu xət.
İstəsən hazır edər, hər kimi ol səətdə,
Deyəsən nəqş olunub məntəri-əhzarə bu xət.
Elə bil qövsi-qüzehdir çəkilib çərx üzrə,**

Gör nə rəngin yaraşır arizi-gülnarə bu xətlər!
Allah, allah, yeri təhsin elə ol nəqqəşə,
Yoxdu imkanı gələ gərdişi-pərgarə bu xətlər.
Sehrdir bu görəsən, yoxsa ki Mani işidir,
Çoxların eyləyəcək mən kimi avarə bu xətlər.
Nöqteyi-xali-siyahın məni girdabə salıb,
Nə olur dərdimə bir də edə bir çarə bu xətlər?
Dağ vurub lələ kimi bağrıma xoşdur, amma
Çox fəqirin gününü eyləyəcək qarə bu xətlər.
Ey Nəbati, nə qədər var isə ömrün, xətlər yaz,
Aqibət bir gün olur kim, gəli bir karə bu xətlər.

Şükr, xuda ki, etdi yar şad fikir könlümü,
Bir güli-tazə göndərib, etdi bahar könlümü.
Kövkəbi-bəxti-səddən dəxi şikayət eyləməni,
Gün kimi rövşən eylədi tirəvü tar könlümü.
Şahnişin çeşmimi mənzili-xas edər sənə,
Gər edə nəqşi-surətin dari-qərar könlümü,
Təbin edərsə gər həvəs seyrü şikarə, çox gözəl,
Cəhd qıl, eylə bir əməl, al bu təvar könlümü.
Qəsdi-təvafi-Kəbədən kimsəni mən qılmanam,
Sən o məkanə getmə, gəl, göz bu nəzar könlümü!
Qoyma hücumu-xeyli-qəm mülki-dili xərab edə,
Canə yetirdi, saqıcan, rənci-xumar könlümü!
Bir deməmiş ayağə dur, yoxsa kinayə bilmisən,
Sağəri-zərnigarı qap, gör bu yanar könlümü!
Tüngi-şəkər dəhanının yadına bir piyalə vur,
Yox demə kim, bu söz mənim eylədi dar könlümü.
Həlqeyi-zülf-i-xəmbəxəm sehrü füsünə müntəzəm,
Mən ki, əvami-sirfəm, ux, çaldı bu mar könlümü!

Daneyi-xalü dami-mu ta eləsin nə «hay-hu»,
Bazi-sifidtek gözün etdi şıkar könlümü.
Mən dəli olmadım əbəs, əhli-cahan, haray-haray!
Əqlim apardı sinəsi, aldı bu nar könlümü.
Tari bilir ki, mürdəni zində qılar Məsihtək,
Gər o rəqibə rubəru bir ala yar könlümü.
Fitnə qaşı təvəhhümü qəddimi yayə döndərib,
Məskəni cuğdü bum edib şər şüar könlümü.
Başım ağardı, nəfətek qanımı müşk qılmadı,
Gör, yeri var ki, danlayam mən bu tatar könlümü.
Bağrımı tiri-qəmzədən eylədi arı şanətek,
Gər deyəsən xilafıdır, gəl bircə[1] yar könlümü!
Qönçə ləbin təfəkkürü qəlbimi gülsitan edib,
Gəl bu xəyaldan mənim etmə kənar könlümü.
Yarə nə göndərim--deyib qaldı Nəbati müztərib,
Tutiyi-can zəban açıb söylədi: zar könlümü.

[İstinad1: Bircə.]

Ey bivəfa, gətirmə çox əfğanə könlümü,
Yandırma bunca atəşi-hicranə könlümü!
Bir dəm götür o məh kimi rüxsardən niqab,
Ey səngdil, yetirmə belə canə könlümü!
Bir cürə meydən ötrü məni etmə dilkəbab,
Döndərmə, saqıcan, bu qədər qanə könlümü!
Qıl lövhi-sinəmi hədəfi-navəki-bəla,
Bir şad qıl bəlalərə həmxanə könlümü!
Ver badə, məst qıl, sal özün xüm əyağına,
Dəşti-cünunə salma bu divanə könlümü!
Ey dilbəri-sitəmgərü, vey yari-tündxu,
Saldın əcəb çahi-zənəxdanə könlümü!

Dövri-rüxündə həlqə vuran zülfi-xəmbəxəm,
Oldur çəkən kəmənd ilə zindanə könlümü.
Rəhm eylə bir bu gözdən axan qanlı yaşıma,
Bir et nişan o navəki-müjganə könlümü!
Bu mürği-dil ki, daneyi-xalın əsiridir,
Qılmış yuva o zülfi-pərişanə könlümü.
Cəllad gözlərin susayıb yaxşı qanıma,
İstər ki, qəmədən edə viranə könlümü!
Bilməm mənə nə sehr oxudu məst gözlərin,
Məcnun kimi tutuşdu biyabanə, könlümü.
Sənanə yar qıldı məni zülfi-pürxəmin,
Nəqşi-üzərin etdi sənəmxanə könlümü.
Heyran olan cəmalına güldən nə kam alır,
Bica aparma seyri-gülüstanə könlümü!
Bir gülüzərə aşiq olub, salmışam əcəb,
Pərvanətek bir atəşi-suzanə könlümü.
Hicrin axıtdı bəs ki, gözümdən sirişki-al,
Qorxum budur ki, qərq edə tufanə könlümü.
İş bitməz oldu zöhdü riyadən, Nəbatiya,
Cami-tərəbdən eyləmə biganə könlümü.

Sənsiz, ey gül, könlümün bir dəm qərarı yoxdu, yox!
Səndən özgə neyləsin, bir qəmküsarı yoxdu, yox!
Dərdi-hicran çarəsin hərçənd bildim səbr imiş,
Neyləyim, billah, bu dəryanın kənarı yoxdu, yox!
Leyli! Leyli!--söyləyib çoxlar deyir kim, aşiqəm,
Leyk Məcnun tək onun bir dağdarı yoxdu, yox!
Hər xəzanın bir baharı onsuz olmaz, olmasın,
Bu çöl olmuş gülistanın, bir baharı yoxdu, yox!
Gülləri, bülülləri, abü havası çox gözəl,

Heyf kim, bu gülşənin bir gülüzarı yoxdu, yox!
Hiç eybin yox, gözəllik hamı səndə cəmdir,
Neyləyim amma ki, əhdin etibarı yoxdu, yox!
Sən nə bəslərsən bu tərlanı, Nəbatı, ruzü şəb?
Mən bu dağı çox dolandım, bir şikarı yoxdu, yox!

Məstəbeyi-eşqdə badəyi-minayə bax!
Saqi-yi-gülrəngi gör, sağərü səhbayə bax!
Həlqeyi-rindanə gəl, deyri-müğan seyrin et,
Əhli-xərabat ara, möminü tərsayə bax!
Zövqi-meyi-eşqdən cuşə gəlib şirtək,
Hey-heyi-məstanı gör, şurişü qovğayə bax!
Şəşəyi-badədən şəms olub münfəil,
Ləmey-i-cami-bülur halə vurub ayə, bax!
Nəğmey-i-çəngü rübab, şahidü şəmü şərab,
Həmhəmey-i-sazı gör, zümzümeyi-nayə bax!
Bülbüli-təbim genə özgə nəva başlayıb,
De ki, gül olmuş xəzan bu xəbəri-vayə bax!
Qəm yemə, şad ol, könül, olma bu sözdən məlul,
Səbr elə, sən bir zaman qüdrəti-mövləyə bax!
Əmrinə müşkil deyil kim, edə piri cəvan,
Eylə, gözü, etiqad, bircə Züleyxayə bax!
Çəkdi sözün rıştəsi, bir büti-Leyli-xüram,
Saldı məni çöllərə, ah, bu səhrayə bax!
Ey, səni tari, genə etmə pərişan məni,
Bir də mənə söyləmə zülfi-çəlipayə bax!
Hiçü əbəs könlümü etdi bu sözlər təbah,
Axir olub hasilim qəm yükü, sevdəyə bax!
İncimə, dur, çal qələm, mən sənə qurban olum!
Qoyma sözü natamam, tənəyi-ədayə bax!

Yoxsa yoruldun mägər, hardasan, ey kahilə,
Məscidi-Əqsadı bu, ərşi-müəllayə bax.
Qorxma, deyil əjdaha, billah, əsadır, əsa,
Museyi-İmran kimi sən yədi-beyzayə bax!
Bərqsifət qıl güzər, cümlə hicabatdən
Fövqi-Sürəyyayə çıx, mənzəri-əlayə bax.
Şahi-ərəb Lafəta versə muradım əgər,
Nəzmi-dürərbarı gör, gövhəri-inşayə bax!
Külbeyi-əhzanımız oldu münəvvər genə,
Aç gözün, ey binəva, yari-məhasayə bax.
Zülfi-şikən dər-şikən, türreyi-pür piç-piç,
Navəki-müjganı bir gözlə, o şux yayə bax.
Çox da sözü aşikar etmə, danış pərdədə,
Səndə həya yox mägər, aşıqi-rüsvayə bax?!
Nöqteyi-xalın genə saldı məni heyrətə,
Məndə dəxi nitq yox, kilki-şəkərxayə bax.
Tairi-fikrim genə həmpəri-Simürğ olub.
Seyr qılır Qafda bəççeyi-Ənqayə bax. [1]
Dağlara sal «hay-huy», səslə, de Məcnun, haray!
Aşıqi-divanə, gəl, Hövdəci-Leylayə bax.
Canı nisar etməyə yarə Nəbati fəqir,
İndi bu qəmxanədə ha şəbi-Yəldayə bax.

[İstinad 1: Şeyx Əttarə görə «Simürğ» iki sözdən ibarətdir: «si» (otuz) və «mürğ» (quş). Guya otuz quş həqiqət axtarmaq üçün Qaf dağının arxasına çəkilib, dünyadan üz döndərmişdir. Şair burada öz fikrini simürğə həmsəfər, yoldaş hesab edir.]

Ey könül, etmə şurü qovğa hiç!
Çəkmə bihudə rənci-sevda hiç!
Bivəfa ömrə etibar etmə,

Olma aludə fikrə əsla, hiç!
Xak olur aqibət fəqirü qəni,
Hasili-malü mülki-dünya hiç!
Arif ol, arif, olma zahidi-xüşk,
İxtiyar etmə zöhdü təqva hiç!
Mübtəla olma nəşeyi-bəngə,
Meyi-gülfam, cami-mina hiç!
Hümmət et, olginən yəqin əhli,
Küfrü din bəhsi etmə, qəta, hiç!
Ey Nəbatî, səninlə həqdir yar,
Qəm yemə, aləm olsa əda, hiç!

Ah, bilməm ki, neçün bizdən genə yar incimiş,
Boy ayaq altında qalmış, sanki şahmar incimiş.
Bənd edib tərifi-bənaguşunda müşkin zülflərin,
Yoxsa bad əsmiş, dağılmış lalərüxsar incimiş.
Qoymadın bir dəm baxım ol çeşmi-məstin dövrünə,
Biz nə qıldıq ta ki, bizdən çeşmi-dildar incimiş?!
Hardasan, ey binəva Məcnun, eşit avazımı,
Gəl dəxi bəsdir ki, səndən dəştü kühsar incimiş.
Künci-xəlvətdən ayaq dışqarı basma bir də sən,
Qoy gülü əldən ki, səndən səhni-gülzar incimiş.
Tərki-ümmid et təmami-aşınavü dustdən,
Bil yəqin vazeh ki, səndən yarü əğyar incimiş.
Bu nə məzhəbdir, nə ayin, ey Nəbatî, bir utan,
Sən nə kafərsən ki, səndən cümlə küffar incimiş?!

«Səqahüm rəbbühüm cami»[1] məni sərməsti-yar etmiş,
Bu viran könlümü gəl gör necə rəşki-bahar etmiş.

Süxənsaz eylərəm gəh-gəh Nizami kimi Xosrovdan,
İrəm bağında bir laçın nə xoş Şirin şikar etmiş!
Məni aləmlərə faş eylədi o saniyi-Leyli,
Məni ol dilbəri-şirinsüxən Məcnuni-yar etmiş.
Mürüvvətədi, aman, yarəb, səbəb noldu ki, bu gərdun
Məni ol dilbəri-məstin gözündə böylə xar etmiş?!
Gətir, saqi, meyi-rəngin, məni azad qıl qəmdən,
Bu gün piri-müğan bu külbəni darül-qərar etmiş.
Edib tərhi-binayi-bəzmi-işrət bu xərab evdə,
Məni-biçarəni məsti-şərabı-xoşgüvar etmiş.
Mən indi eşqdən laf urmanam, ol xosrovi-xuban,
Məni ruzi-əzəldən aşiqi ol gülüzar etmiş.
Əgər ki, aşiqə cövr eyləmək məşuqə adətdir,
Məni ol nazənin dilbər əcayib dağidar etmiş.
Dəvayi-dərdi-hicran səbr imiş, etdim yəqin, amma,
Nəbatini şikənci-tari-zülfü biqərar etmiş.

[İstinad1: Quranda ayə]

LÜĞƏT

B

Baz--qartal

Bağ-cinan--cənnət bağı

Badiyeyi-tih--sərgərdanlıq səhrası

Badiyəpeyma--çöldə gəzən

Bak--qorxu

Bank--səs

Barigəh--imarət, saray

Befəzli-xuda--allahın mərhəməti

Bədkiş--əyri yollu, pis adam

Bədgü--çuğul

Bər--quru çöl

Bəraya--aşkar

«Bərgi-nəxli-imən»--Əmin-amanlıq ağacının kölgəsi--yarpağı (cənnətdəki

Tuba ağacına işarədir)

Bərəhmən--şər qüvvə

Bərk--yarpaq

Bərra--təmiz, aydın

Bəhəmdilləh--allaha şükür

Bəççeyi-Ənqa--Ənqa quşunun balası; vüqarlı, təmkinli

Bikiş--yolsuz, məqsədsiz

Bipərvə--qorxusuz, qorxmaz

Bihəmtə--misilsiz

Buteyi-hicr--ayrılıq butəsi qızıl, gümüş və s. əritmək üçün gildən qayrılmış

kiçik qab

Bülənd-pəst--alçaq-uca

Büti-hərraf--danışan büt

Büxl--paxıllıq

V

Varun--üzüqoylu

Vəsi--geniş

Q

Qabili-zilli-hüma--hüma quşunun kölgəsinin layiqi

Qadiri-mənnan--tanrı

Qaimə--dayaq, söykək

Qəzənfərhəmlə--şirhəmləli

Qədəhxar--badə içən

Qələndərməşrəb--qələndər təriqətli, qələndər xasiyyət

Qəllaş--əliaçıq, səxavətli

Qərra--ucasəsli, açıq-aydın danışan

Qəta--əsla, heç də
Qibleyi-küllü-üməm--bütün millətlərin qibləsi
Qul ənküntüm--«de onlardan...» (Quran ayəsi)

Qumra--nurlu
Qutə--üzmək, suya baş vurmaq
Qul hüvəllah--«de ki, o, tanrıdır» (Quranda «Qül hüvəllah» surəsinə işarədir)

D

Dağidar--dağlanmış, qəmli, qüssəli
Deyr--təriqətçilərin məskəni
Dəbiri-nüktədan--arif, çox bilən mirzə
Dəd--vəhşi heyvan
Dəmdəmə--meydan, sahə
Dənglər--dəng olmuşlar
Dəriğ--heyif
Dilazürdə--ürəyi incimiş
Dirəxşan--nurlu, parlaq
Dürdnuş--şərab xıltı içən
Dürdnuşi-Hafizəm--Hafizin təriqətinə tabeəm
Dürri-nab--təmiz, parlaq gövhər
Düxtəri-rəz--üzümün qızı (şərab)
Düça--qaranlıq

Ə

Əbyat--beytlər
Əbrani--tayfa adı
Əbrə--xüsusi kəmər, qurşaq
Əbülhəsən--Həsənin atası Əli
Əvami-sirf--tam sadə, biliksiz, avam
Əzin--bundan
Əzmi-rəhim--çürümüş sümük (Quranda ayəyə işarədir)
Əlvərəq--varağ--varağ oxumaq (ələk-vələk eləmək)
Ələlitlaq--necə istərsə, küll ixtiyar

Əlhan--ahəng, səs
Əlhafiz--qoru, saxla
Ənduh--qəm-qüssə
Ənə əmləh--mən ən duzlu (mənalı) danışanam
Ənəməllah--yəni allah qismət eləsin, ruzu eləsin
Ənhar--çaylar
Ərsə--meydan
Ərus--gəlin (Azərbaycan sözü)
Ərşi-kibriya--uca göylər
Əfyun--tiryək
Əfsər--tac
Əfsürdə--solğun
Əda--düşmən
Əraf--guya cənnətlə cəhənnəm arasında yer

Z

Zadi-rah--yol tədarükü
Zəfərcəd--daş-qaş növü
Zəviyələ-məsnəd--təxt sahibi
Zəyyaf--qonaq edən
Zərbəti-xəsmanə--düşməncəsinə zərbə
Zərkeş--qızıl suyuna çəkilmiş kağız
Zib--yaraşlıq
Zibi-səri-dar--dar ağacının zینəti (Mənsur Həllaca işarədir)
Zikr--dua
Zişt--çirkin
Zöhd--hiylə
Züha--ışlıq
İ
İqlim--ölkə
İqrar--ilqar, peyman
İzəd--tanrı

İlqa--çatmaq, görmək
İsmi-əzəm--ən böyük ad, tanrı ,
İxfa--gizli, xəlvət

Y

Yari-məhasa--yaxın dostlar
Yahu--göyərçin
Yekkə--tək
Yeksər--birbaşa
Yədi-beyza--ışıqlı əl (guya Musa peyğəmbərin əli ışıqlı imiş)
Yəzdan--allah (yaradan)

K

Kamkar--arzusuna çatan
Kahilə--tənbəl
Kəsərət--çoxluq
Kəctab--pəltək
Kureyi-həddad--dəmirçi kürəsi .
Kuhsar--dağlıq
Künci-vəhdət--vəhdət bucağı
Küfri-zülf--saçın qaralığı
Küştə--ölmüş

G

Gavi-fələk--fələyin öküzü (bürc)
Geysu--zülf, saç
Gəbr--kafir
Gərm--isti
Giransəng--ağırdaşlı, təmkinli
Gülfam--gül rəngli
Günbədi-gərdan--dolanan günbüz, fələk
Güstər--yayan, göstərən

L

La--yox

Layəqil--ağılsız

Latü mənat--büt adı

Lafəta illa--bir rəvayətdə deyilir: «Lafəta illa Əli, la seyf illa Zülfıqar», yəni

Əlidən başqa igid, Zülfıqardan başqa qılınc yoxdur

Ləbriz--dolu

Ləmyəlüdu ləmyuləd--Quranda ayə. Yəni doğulmayıb, doğmayıb

Ləmü ləmma--olmazlıq

Ləngər--dayaq

Lənglər--çolaqlar, naqislər

Ləntərani--məni görə bilməzsən (rəvayətə görə Musa peyğəmbər Tur dağında allaha deyir ki, görün mənim gözümə. Cavab gəlir ki, məni görə bilməzsən)

Ləhi--ahəng, səs, avaz

Lovda--boş, mənasız

Lövheşəllah--allah bilir

Ləfam--ləl rəngli, qırmızı

M

Mari-zəxmi--yaralı ilan

Mahəsəl--xülasə

Mehrəfsər--günəştaclı

Məqdur--mümkün

Məğbun--zərər çəkmiş, aldanmış

Məğfər--dəbilqə

Məzhəri-nuri-hüda--düz yol nurunun nişanı

Məknun--qiymətli

Məntər--məclis, sıra, cərgə

Mətbu--bəyənilmiş

Məxmur--xumar

Məhzər--mətləb, məqsəd

Məcanin--məcnunlar

Məcmər--manqal

Məcus alusu--atəşpərəst
Məşum--nifrətlənmiş
Misaq--əhdinə vəfa edən
Məva--məskən
Mən edəsən--mane olasan
Məcari-həmra--qırmızı baş örtüyü
Məcun--bir neçə maddədən düzəldilmiş qüvvətli dərman
Muğ--atəşpərəst
Musakəf--Musa əlli, əli qüdrətli adam
Müəddə--ədalı, qəmzəli
Müin--kömək
Mül--şərab
Münqad--nəqd
Münəqqəş--naxışlanmış
Münfəil--bir işdən əl çəkmək; tərk etmək
Mürğzar--gülzar, bağ, gülşən
Mürəssə--bəzəkli
Müsəlsəl--dalğalı, pərişan
Müsərrif--sərraf, hər şeyi görən, ayıran, bilən
Mühərriq--yandıran od vuran
Mücəllə--parlamış
Müşəşə--şölənən
N
Naf--göbək
Nabud--yox
Nomebər--məktub aparan
Napədid-- közdən itən, yox olan
Nəng--utanmaq
Nəngi-əbayə--ata-ananı xəcalət edən, utandıran
Nədamət--peşmançılıq
Nəmət--üslub, yol

Nərrad--nərd oynayan

Ö

Övrad--virdlər, dualar

Övdat—mıxlar

R

Rayici-dövrən--dövrənin məşhuru

Rəbbiyələlə—uca tanrı

Rəzzaq--ruzu verən

Rəzm--dava

Rəfia--uca

Rəxt-pəxt--pal-paltar

Rəhvar--yol gedən

Rəhnüma--yol göstərən

Rəd--göy gurultusu

Rud --çay

Ruzə--oruc

Rübi-məskun--dünya

S

Salik --yol gedən, müsafir, yolçu

Sahibbərat--barat sahibi ixtiyar sahibi

Seyt--səs

Seyhə--atın kişnəməsi, səsi

Səbaseyr--yel sürətli

Səbhə--təsbəh

Sədri-afaq--ölkələr hakimi

Səlli əla--ona salavat göndərirəm

Səmasa--uca, qüdrətli

Sərraq--soraq verən, qasid

Səxreyi-səma--möhkəmlik, keçilməzlik

Siminsaq--gümüşbiləkli

Suzən--iynə (Azərbaycan sözü «süzən» dən)

Sureyi-İmran--Quranda surə

T

Təbah--puç, heç

Təbər--təmizlik

Təbi-sərşar--qüvvətli, axıcı təb

Təvəlla--dostluq

Təvəhhüm--qorxu

Təğafül--qəflət, xəbərsizlik

Təəhhüd--əhd bağlamaq

Təyyarü pərgar--hazır

Tərəbxanə--şadlıq evi

Təfrid--fərdləşmiş, təklənmiş

**Təneyi-ixvani-həsud--paxıl qardaşların tənəsi (Yusiflə qardaşlarının
əfsanəsinə işarədir)**

Tiği-düsər--ikibaşlı qılınc; İmam Əlinin qılıncı--Zülficar nəzərdə tutulur

Tövf--ətraf

Tövsən--cilov, noxta

Tumar--yumrulanmış, lülələnmiş kağız

Tuşə--əldə edilən, qazanc

F

Fərzanə--mərd, igid, əsil-nəsilli ,

Fəri-ləb--dodağın fəri, yeni söz

Filfil--istiot

Fülad—polad

X

Xəzra--yaşıl

Xəsməfkən--düşmənyıxan

Xətmi-rüsül--sonuncu peyğəmbər; Məhəmməd

Xəttaf--həmdəm

Xidivi-bəhrü bər--dənizin və səhranın şahı

Xoşgüvar--dadlı, ləzzətlə içilən

Xübz--çörək

Xürd--kiçik, xırda

H

Haşəlillah--allah şahiddir, allaha and olsun

Həlqeyi-rindan--rindlər məclisi

Həmduş--həmçiyin, yoldaş

Həmra--qırmızı

Hirman--ümitsiz

Hovla--səslə, çağır

Hövdəc--kəcavə

Hüveyda--aşkar

Hümayun--mübarək

Ç

Çahi-məzəllət--bədbəxtlik quşu

Çəlipa--qarışıq, dağınıq

C

Canfəza--ruh dincəldən; gözəl

Cəli--aşkar

Cəlilülnəhmə--əzəmətli

Cödi-müşk--qara zülf

Cuybar--arx kənarı

Cüqd-bum--bayquş

Cürə--bir qurtum, bir içim (su, şərab və s.)

Ş

Şa--«şah» deməkdir (qafiyəyə görə «h» atılıb)

Şəbdizi-səmək cəstxiz--iti sürətli at

Şəbxiz--gecə ayıq qalan

Şəxən--sınıq

Şəlayin--gözəl, qəməzli